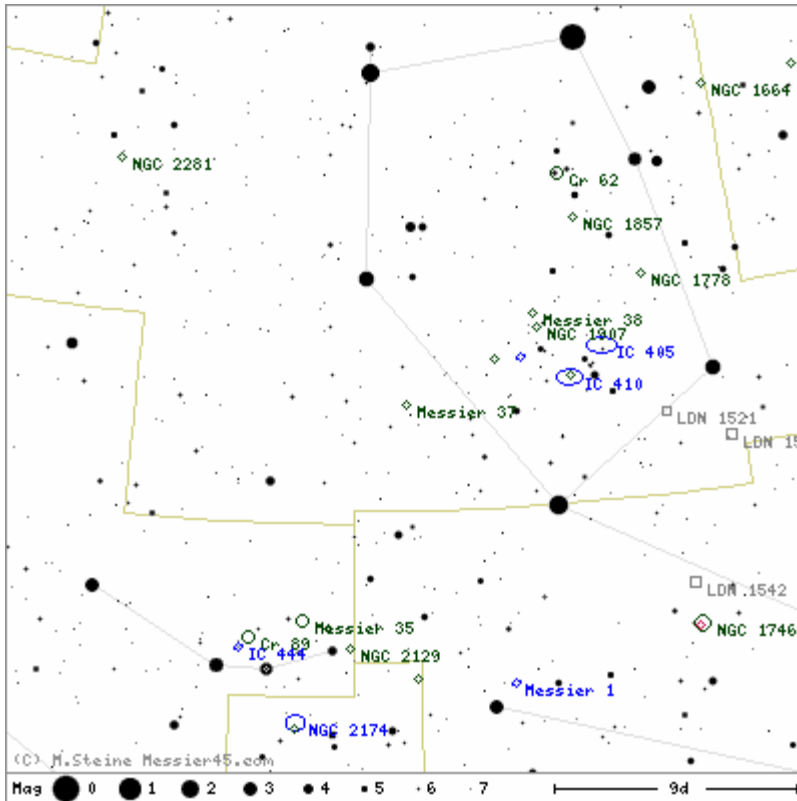

Observasjonsforslag 2005.02.24

HD 39183 i M 37

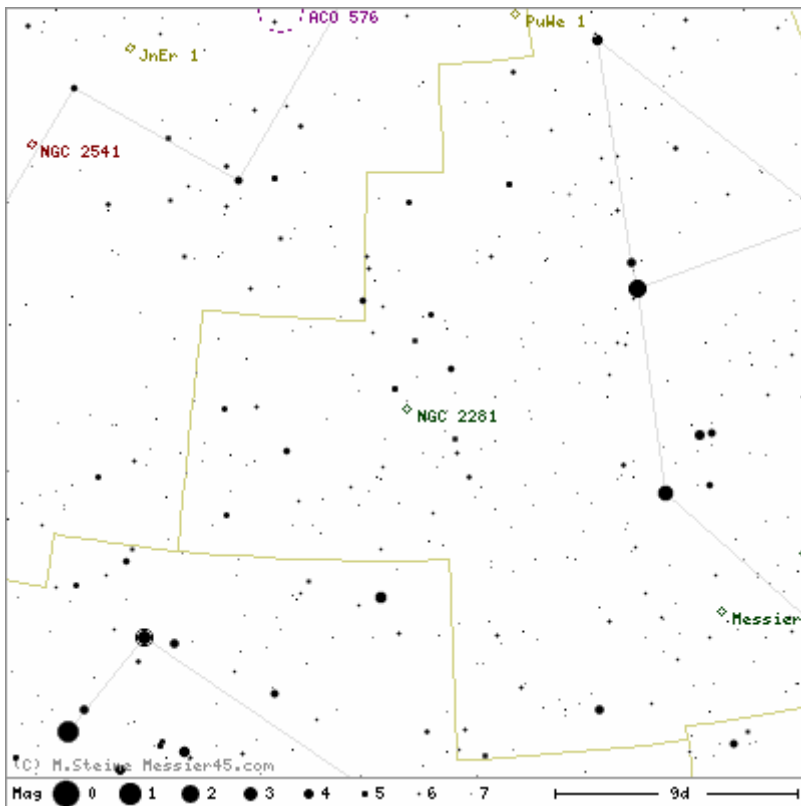
En ny vri denne gangen. I serien i å gi tips om at det går an å observere spennende detaljer i selv de vanligste og sterkeste objektene, så kommer jeg denne gangen med en rød kjempestjerne i hjertet av den kjente åpne hopen Messier 37 i Kusken. Stjernen HD 39183 (i Henry Drapers katalog) finner man midt i M 37. Det er skikkelig pussig at man har sett på M 37 så mange ganger, uten kanskje å legge merke til at den sterkeste stjerna i hopen rett og slett er skikkelig rød og skiller seg dramatisk fra de andre i hopen.

HD 39183 er oppgitt med magnitudo 9,11 visuelt, og i et teleskop med normal forstørrelse er stjernen enkel å se. Den har en B-V fargeindeks på rundt +1,6. B-V fargeindeks er rett og slett forskjellen i dens blå magnitudo (øvre del av det visuelle spekteret) og dens visuelle lysstyrke. Så en positiv B-V betyr en stjerne som er svak i den blå delen av spekteret og dermed ganske rød. Antares er kjent som en veldig rød stjerne og har B-V 1,8. HD 39183 er altså litt mindre rød enn Antares, men fortsatt veldig rød.

M 37 består av antagelig over 500 stjerner og 150 av disse er sterkere enn mag 12,5. Dens

alder er estimert til rundt 300 millioner år. Avstanden er 4400 lysår. Det samme gjelder jo da også stjerna selvfølgelig.

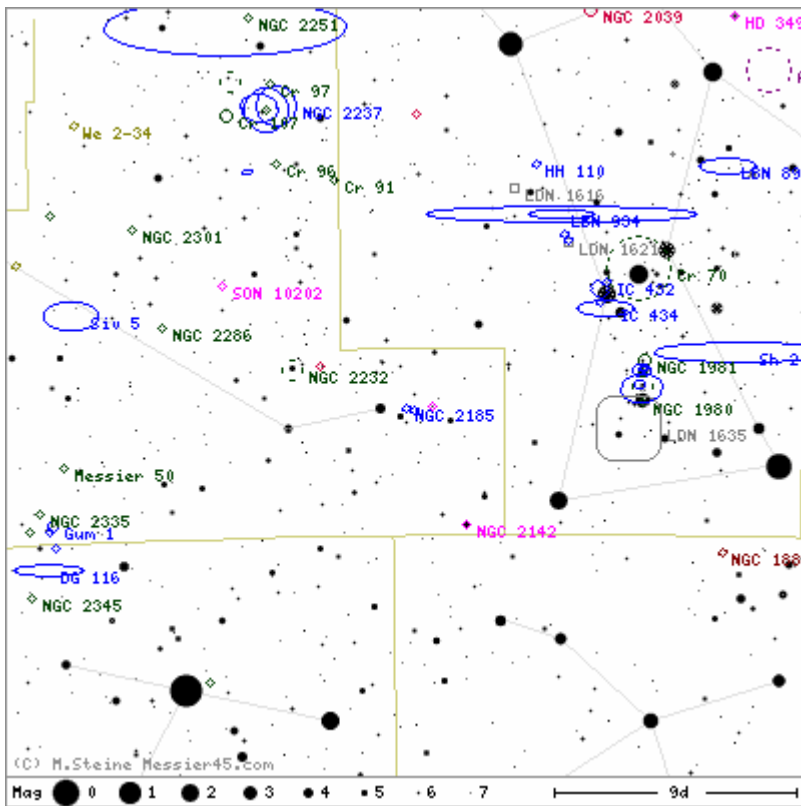
NGC 2281 i Kusken

Langt utenfor allferdsvei øst i Kusken ligger en ganske flott åpen hop ved navn NGC 2281. Dette er nok en "burde vært Messier"-hop som inneholder sterke stjerner og er lett og flott å se. De sterkeste stjernene er rundt mag 8 og hopen har en samlet lysstyrke på 5,4. Det skulle tilsli at denne hopen faktisk burde være synlig uten kikkert på en mørk himmel. Noe å prøve på.

Basert på kartet her skal det være ganske greit å finne denne hopen, men den ligger litt langt unna veldig sterke stjerner. Den ligger imidlertid ganske nære psi7 og psi5 i Kusken (de to stjernene nord og norvest for hopen) som begge er mag 5 stjerner. Med utgangspunkt i Menkalinan (beta Aurigae) skal det være ganske greit å finne fram. psi5 Aurigae ligger bare 50 bueminutter fra hopen, så med den i feltet burde man se hopen også ved lav forstørrelse. Det er imidlertid ganske mange andre stjerner i området, og hopen kan hende ikke stikker så godt fram som på bildet.

De 40 stjernene den består av ligger 1800 lysår unna.

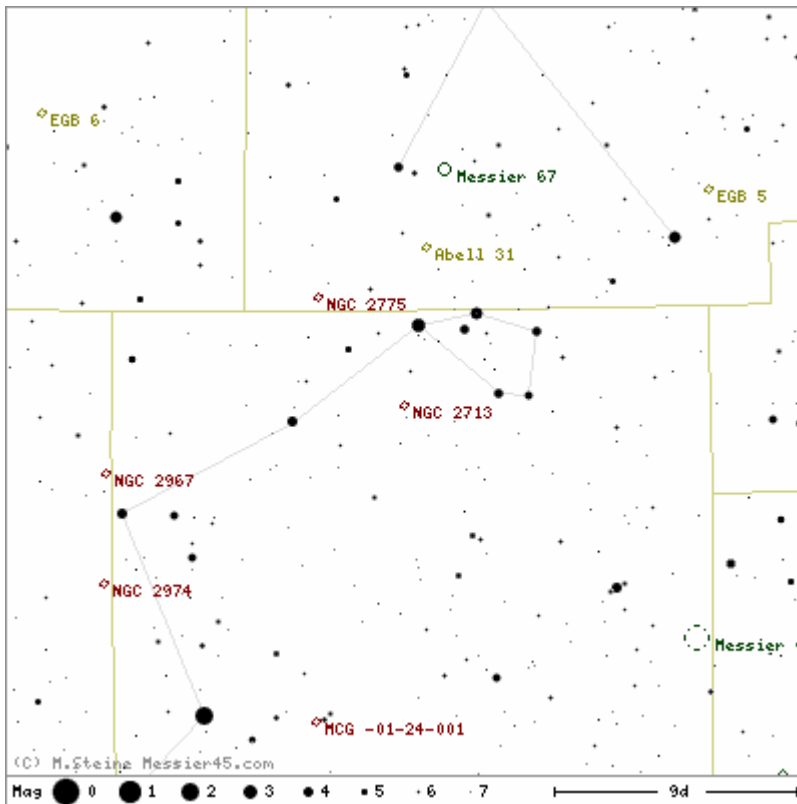
NGC 2185 i Enhjørningen

Nesten rett øst for den meget kjente Orion-tåka ligger en gruppe små tåkeflekker av varierende lysstyrke. Den enkleste av disse er NGC 2185. Tåkene ligger egentlig i stjernebildet Enhjørningen (Monoceros), men er greiest å finne med utgangspunkt i Orion. Orions belte peker faktisk rett på NGC 2185, og der linjen fra beltestjernene krysser en rett linje ut fra nederste stjerne i sverdet til Orion ligger den. Mag 4 stjernen gamma Monocerotis er også et godt utgangspunkt for å finne tåkene. NGC 2185 ligger 50 bueminutter rett vest for denne stjerna.

NGC 2185 omgir en mag 11-12 stjerne og flere andre svakere stjerner som en ullen dott. Det betyr at det kreves gode forhold for å skille mellom dugg og dis og faktisk tåke rundt stjerna. Legg også merke til at det ligger mer tåke i området, blant annet NGC 2183 like ved og NGC 2182 og NGC 2170 enda lenger vest. Jeg anbefaler å prøve alle sammen.

Det er også endel mørk tåke involvert som kan være spennende å prøve å se.

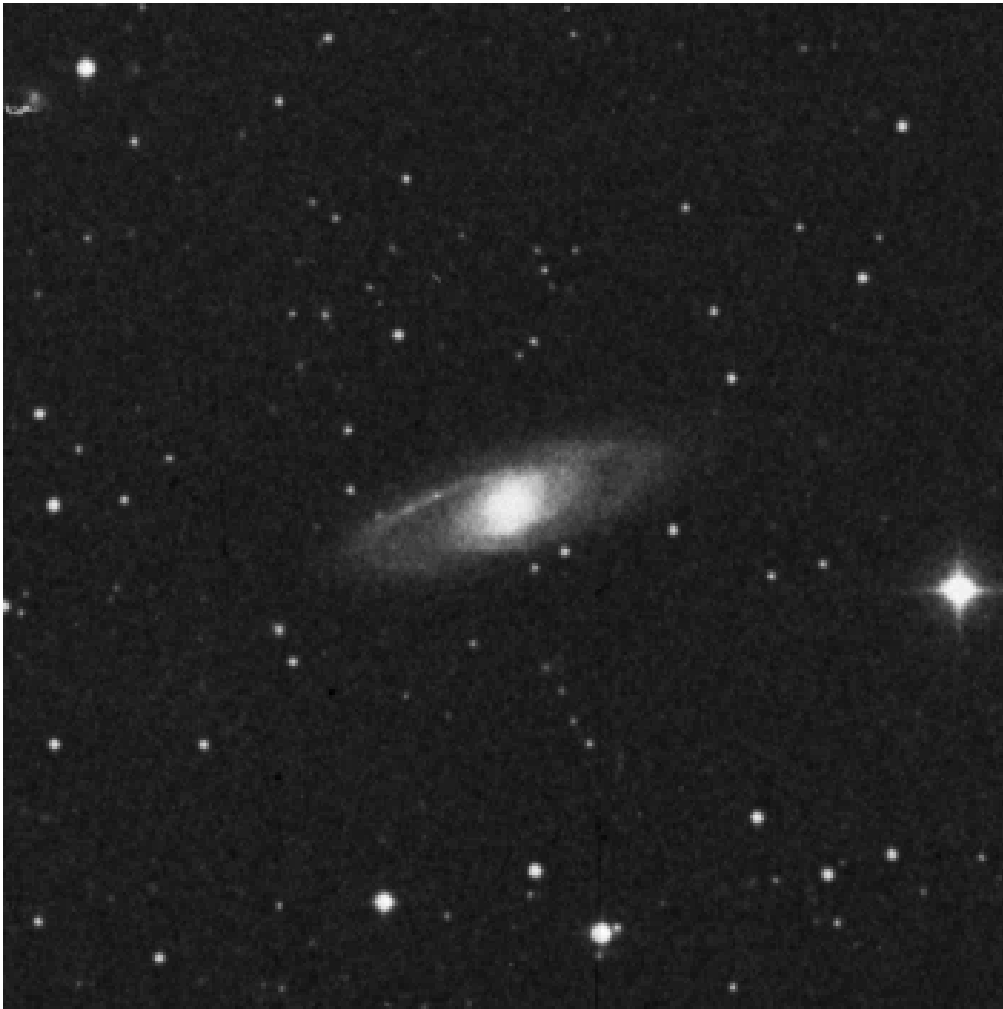
NGC 2713 i Hydra

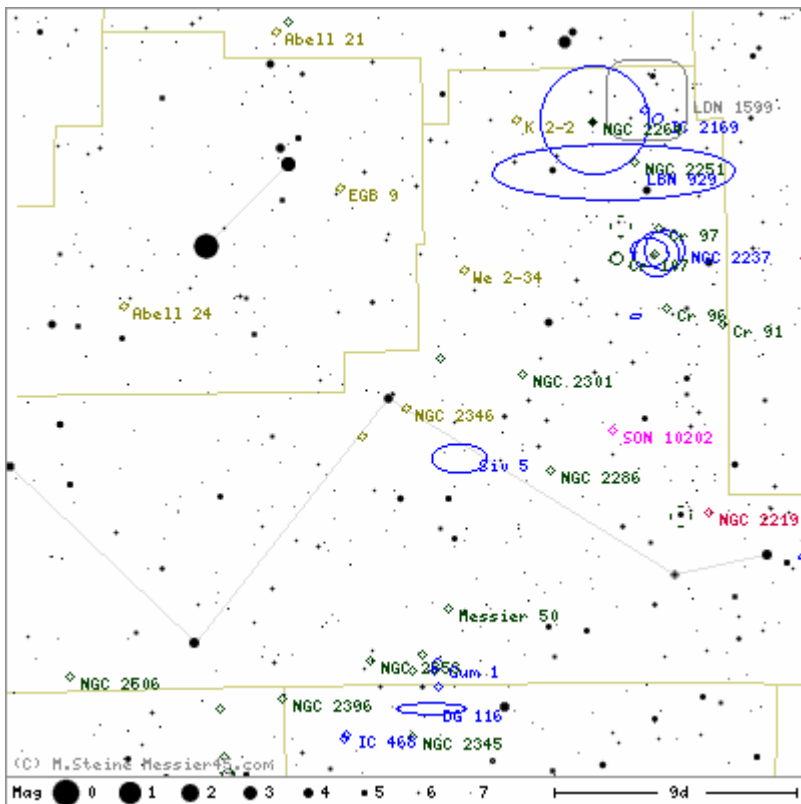
Hodet til Sjøuhyret eller Vannslangen (Hydra) stikker opp fra horisonten som en knytteneve mot syd på senvinteren. Det karakteristiske hodet til Hydra ligger rett sør for Krabben med M44 i midten og er lett å kjenne igjen. Ned til sørøst for dette hodet ligger en relativt ukjent spiralgalakse ved navn NGC 2713. Den ligger omtrent 3 grader rett sør for den bakerste og klareste stjerna i Hydras hode. En mag 7 stjerne ligger 25 bueminutter rett sør for galaksen, og kan det være greit å finne denne før man ser etter galaksen.

Galaksen er tydelig avlang, men man ser antagelig bare de sentrale delene av galaksen som en oval dott. Med en magnitudo på 11.7 er det ikke den sterkeste galaksen jeg har nevnt i denne spalten, men den er likevel den sterkeste galaksen i Hydra som ligger relativt høyt på himmelen.

NGC 2713 har to spesielle armer som ligger løst om galaksen på bilder. Du ser også at det er en stavspirall, for den har en lys stav nesten vertikalt rundt kjernen i bildet. Det er denne du vil mest sannsynlig se i teleskopet. Med stort teleskop bør du også se etter en østlige

spiralarmen. Den beveger seg med over 3900 km/s fra oss, og det tilsvarer en rødforskyvning på 0,013. Jeg har ikke klart å finne en god avstand for denne, men tror den ligger rundt 6,5 millioner lysår og anses som en nærliggende galakse.

NGC 2346 i Enhjørningen

Jeg skal runde av denne gangen med en planetarisk tåke. Den er nok litt kjent fra et flott Hubble-bilde, og er også fin i teleskopet. Den ser litt ut som en sadel. Det er en nydelig tåke på bilder og viser tydelig timeglassformen jeg har nevnt tidligere.

Du finner denne tåken enklest ved å ta utgangspunkt i Procyon (sterkeste stjerne i kartet) og så bevege deg rett sørvest mot mag 4 stjernen delta Monocerotis. NGC 2346 ligger 42 bueminutter vest-sørvest for denne. Man kan se etter en mag 10 stjerne 5 bueminutter vest for tåka.

Sentralstjerna (V651 Monocerotis) er variabel fra 11.3 til 15.3, og den kan det jo være moro å følge med på. Den er på sitt sterkeste med et par ukers mellomrom (15,991 dager for å være eksakt), og man antar at variasjonen skyldes en støvsky som beveger seg foran stjernen. Dette er et meget sjeldent fenomen og det ble ikke observert i denne stjerna før i 1981. Helt fra 1899 har man ikke sett noe avtagning i lysstyrken. Stjernen er også egentlig dobbel.

Tåken selv er på mag 11.8, og skal dermed være ganske grei å se. Prøv å legge merke til en

timeglassform eller i alle fall at den er avlang. Den sterkeste delen er avlang øst-vest, mens timeglassformen brer seg i nord-sør-retning. Den er omtrent 2000 lysår unna og beveger seg med 22 km/s fra oss. Tåka utvider seg med hele 40 km/s!

